

1. Aristotle: Rhetoric I

Of the modes of persuasion furnished by the spoken word there are three kinds. The first kind depends on the personal character of the speaker; the second on putting the audience into a certain frame of mind; the third on the proof, or apparent proof, provided by the words of the speech itself. Persuasion is achieved by the speaker's personal character when the speech is so spoken as to make us think him credible. We believe good men more fully and more readily than others: this is true generally whatever the question is, and absolutely true where exact certainty is impossible and opinions are divided. This kind of persuasion, like the others, should be achieved by what the speaker says, not by what people think of his character before he begins to speak. It is not true, as some writers assume in their treatises on rhetoric, that the personal goodness revealed by the speaker contributes nothing to his power of persuasion; on the contrary, his character may almost be called the most effective means of persuasion he possesses. Secondly, persuasion may come through the hearers, when the speech stirs their emotions. Our judgements when we are pleased and friendly are not the same as when we are pained and hostile. It is towards producing these effects, as we maintain, that present-day writers on rhetoric direct the whole of their efforts. This subject shall be treated in detail when we come to speak of the emotions. Thirdly, persuasion is effected through the speech itself when we have proved a truth or an apparent truth by means of the persuasive arguments suitable to the case in question.

There are, then, these three means of effecting persuasion. The man who is to be in command of them must, it is clear, be able (1) to reason logically, (2) to understand human character and goodness in their various forms, and (3) to understand the emotions—that is, to name them and describe them, to know their causes and the way in which they are excited. It thus appears that rhetoric is an offshoot of dialectic and also of ethical studies. Ethical studies may fairly be called political; and for this reason rhetoric masquerades as political science, and the professors of it as political experts—sometimes from want of education, sometimes from ostentation, sometimes owing to other human failings. As a matter of fact, it is a branch of dialectic and similar to it, as we said at the outset...

Rhetoric has three distinct ends in view, one for each of its three kinds. The political orator aims at establishing the expediency or the harmfulness of a proposed course of action; if he urges its acceptance, he does so on the ground that it will do good; if he urges its rejection, he does so on the ground that it will do harm; and all other points, such as whether the proposal is just or unjust, honourable or dishonourable, he brings in as subsidiary and relative to this main consideration.

2. תלמוד בבלי מועד קטן דף יז.

אמר ר' יוחנן מאי דכתיב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפייהו כי מלאך ה' צבאות הוא אם דומה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפיו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו

3. מאמר יראה טהורה – OCD

ידענו מאלו הרבה מיני נערוון והמסתעף בשאר ענינים אשר אין תן הכבוד לפרטס ע"כ יהיו בעיניכם כאלו הייתי פורטס. והגבון יקח לקח לשאר עניניו!

עוד ידענו טבע הסבוכים במבוך זה שעקשנותם גדולה ולא יסיתו לבס להדברים וכחמיד הם היחידים שזדוקים ומזינים יותר מן גדולי הדור. או חוששים שיש להם יראה שמים יותר מהם וממילא תשה להם לסמוך על דבריהם (ועפ"א לפימיהו) אבל מן הגסיון ידוע שכל אלו נסתבטו ביותר עד אשר הגיעו מים עד נפש ואז בעל כרחם הסכימו שדרכם העקלקלה מוטעית ביסודה ואז תשה שבעתיים להחליץ מהסבך. והחכם עיניו כראשו וד"ל.

וכבר נטונו ועשית ככל אשר יורוך ואפי' יאמרו לך על שמאלך שהוא ימין ועל ימין שהוא שמאל וכ"ש על ימין שהוא ימין ועל שמאל שהוא שמאל. והוא ממש "חייב גמור" מדאורייתא!!! וכחב החיטך במטוה תל"ה, ועשית ע"פ הדבר אשר יגידו לך ונכפל בסמוך לחיזוק הדבר על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה ובכלל המטוה ג"כ לשמע ולעשות בכל זמן וזמן כמטוה השופט כלומר החכם הגדול אשר יהיה צנינו בזמנינו וכו' ועוד ע"ז ואינו שומע לענת הגדולים שדודי בחכמת התורה ככל אשר יורו מבעל עשה שהתורה נשענת בו ידוע הדבר לכל מי שיש בו דעת עכ"ד.

4. תורת החטאת: הקדמה

והנה אתנצל עצמי בדבר אחד שלא יחשדני המעיין, והוא כי לפעמים כתבתי להקל בהפסד מרובה או לעני בדבר חשוב או לכבוד שבת, והוא מטעם כי באותן המקומות היה נ"ל כי היתר גמור אליבא דהלכתא רק שהאחרונים ז"ל החמירו בדבר, ולכן כתבתי שבמקום דלא אפשר יש להעמיד הדבר על דינו וכן מצינו בקמאי ובתראי דעבדי הכי. וכתב מהר"י מינץ בתשובתו סי' טו דעני כל ימות החול ועשיר בערבי שבתות שויין הן ומי"מ המנהג לומר להם הטעם זה מפני עניו וזה מפני כבוד שבת כדי שלא יתמהו שלפעמים אוסר ולפעמים מתיר.

5. שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן ס

בענין בחור שהסיתו לבו לבוא בקשרי רעות עם נערה שלא לצורך נישואין.

ז' מנ"א תשל"ה במעון הקיץ סמוך לנוא יארק תשל"ה. מע"כ ידידי הצעירים נ"י.

הנה בדבר בחור אחד צעיר לימים אשר לא שייך עדיין לענייני שדוכים וגם אינו חושב כלל בדבר נישואין, הסיתו לבו לבא בקשרי רעות עם נערה צעירה אשר ג"כ לא שייכת עדיין וגם אינה חושבת כלל בדבר נישואין, באמרו דכיון דהם נזהרים מלהכשל באיסור יחוד אין בזה שום איסור, ואף שודאי יודע שלא נאה הדבר אינו מתחשב עם ענייני חסידות וצנועים ביותר ואינו רוצה לשמוע דברי מוסר ותוכחה אלא כשישמע ממני שאסור הדבר ע"פ הלכה פסוקה וא"כ מוכרח אני תיכף להשיב שהרי נוגע למעשה תיכף.

והנה שיטת הרמב"ם בריש פכ"א מאי"ב סובר דאיכא לאו מן התורה בקריבה לעריות דחבוק ונשוק וכדומה מקרא דלא תקרבו לדברים המביאין לידי גילוי ערוה, ונקט בלשון כלומר שהוא ענין באור איזה איסור נאמר בקרא זה דלא תקרבו לגלות ערוה, שהוא לא תקרבו לדברים המביאין לזה, היינו שהוא לא הנאמר לסיג וגדר שבעריות חששה תורה אף לעשות סיג וגדר שלא יבוא לעבור שהוא איסור הנאה מערוה אף שלא בביאה, ואסרה ע"ז בלאו וחייב מלקות כעל כל לאוין שבתורה, וא"כ היה נמצא לפ"ז שגם קריבה בדברים לשום חבה והנאה שג"כ הוא מדברים המביאין לידי גילוי ערוה שנמי יש לאסור מן התורה דהרי לפי פירוש איסור הקרא שהוא לגדר ולסיג יש לן לאסור מן התורה, וכן הוא כמפורש באבות דר"י ריש פ"ב הובא בהגמ"י שם אות א' איזה סיג שעשתה תורה לדבריה ה"ה אומר ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב יכול יחבקה וינשקנה וידבר עמה דברים בטלים ת"ל לא תקרב הרי בכלל הסיג דלא תקרב הוא גם דבור דברים בטלים, וא"כ גם לשון לא תקרבו לגלות ערוה הנאמר בכל העריות שהוא ג"כ לאו לסיג נמי דברים בטלים הם בכלל האיסור, ואף אם נימא שהדברים בטלים שאיתא באדר"נ שאירי באשתו כשהיא נדה הוא בדברים המביאין לידי הרגל דבר, כדהביא בכסא רחמים מראב"ד בספר בעה"י, פשוט שהוא רק באשתו שדברים אחרים אין מביאין להרגל דבר מפני שבדברים אלו הוא הדרך לדבר עם אשתו בכל עת ולא בא לידי הרהור כלל משום שאינם לשום חבה, ולא שייך לאסור מה"ת אלא רק מדרבנן ואולי רק ממדת חסידות שאמר יוסי בן יוחנן איש ירושלים באבות פ"א מ"ה אל תרבה שיחה עם האשה באשתו אמרו, אבל באשה אחרת אפילו סתם דבורים כשרוצה לדבר עם האשה מחמת שיש לו הנאה ממנה כשמדבר עמה הם מדברים המרגילים לערוה, וכן מפורש בר"ן ע"ז פרק ב' ד"ה בכל מתרפאין בסוף הדבור על הא דאמרין בפרק בן סורר ונספך עמו אחורי הגדר שכתב ובודאי שדברים הללו אינם גלוי עריות ממש אלא שעובר בהן בלא תקרבו לגלות ערוה שהוא לאו דג"ע עיין שם, וכתב הש"ך יו"ד/בסימן קנ"ז סק"י דהוא משום דסובר כהרמב"ם דאיכא לאו בקריבה לערוה בחבוק ונשוק והדומה להם בלאו דלא תקרבו לגלות ערוה, וכן כתב הבי"ש בסימן כ' סק"א דאיכא לאו אם תספר עמו אחורי הגדר משום לא תקרבו לגלות ערוה ולמד זה ממקשן בשלמא שם, (ובב"ש איתא אם יעמוד עמה אחורי גדר והוא טעות סופר הניכר דליכא לשון זה כלל וצריך להיות אם תספר עמו כדכתבת), עכ"פ מפרש שגם דבור עם אשה לשם חבה הוא בכלל הלאו כמו נגיעה בגופה וחבוק ונשוק דאסור בלאו דלא תקרבו מדאורייתא.

ומוכרחין לומר דמש"כ הרמב"ם בה"ב ואסור לאדם לקרוץ בידיו וברגליו או לרמוז בעיניו לאחת מן העריות או לשחוק עמה או להקל ראש ואפילו להריח בשמים שעליה או להביט ביפיה אסור שזהו ג"כ מדאורייתא ומה שמסיק ומכין למתכוין לדבר זה מכת מרדות, הוא משום דמדאורייתא אין לוקין משום שהוא לאו שאין בו מעשה... ועיין בש"ך שכתב שגם הנ"י ס"פ בן סורר (דף עה) סובר נמי דתספר עמו אחורי הגדר הוא איסור דאורייתא, ואף שאין מפורש בנ"י שהוא מקרא דלא תקרבו לגלות ערוה נראה דהוא מהא ראייה להא שכתב דעל ג' עבירות שיהרג ולא יעבור הוא לאו דוקא בעבירה גופה אלא אינהו וכל אבזריהו מהא דאמר בשלמא למ"ד א"א שפיר מה שימות ואל תספר עמו אחורי הגדר ואף על פי שאין זה העבירה גופה, ועל איסורין דרבנן לא היה קורא להן אבזריהו כיון דהיה זה מאיזה תקנה שאין למילף לתקנה שבאיסורים אחרים דהרי אינו מביא מהא שלמ"ד פנויה היתה אלא ממה שאמר בשלמא למ"ד א"א היתה דא"כ אין זה מתקנה אלא מדינא, דמשמע לו דאם היה רק מדרבנן לא היה זה בשלמא ושפיר דהיי"ל לשאול עכ"פ מ"ט אם לא בלשון מאי כולי האי דלכל איסור דרבנן צריך טעם, דלכן ילפינן גם לכל ג' העבירות דאף על הלאוין שנאמר בהן נמי יהרג ולא יעבור, לא רק על העבירה העיקרית דהוא דוקא על מה שחייב מיתה וכתר.

הרי הוא איסור החמור גם מדאורייתא שאיכא בקשרי רעות שיש לנער עם נערה שאף אם יזהר מחבוק ונשוק ונגיעה ויחוד איכא מה שמדבר עמה איזה משך זמן בדרך חבה ונהנה מזה ומהסתכלותו בה, ואף לרמב"ן שפליג וסובר שהוא רק מדרבנן נמי עכ"פ הוא איסור חמור דאיכא אסמכתא מקראי ולוקין ע"ז מכת מרדות. וזה ברור שקשרי רעות עם נערה הוא מצד חבת אשה ולא רק רעות בעלמא שלה יותר היה ניחא לו עם חבריו הבחורים ולמה לו הנערה לזה ובפרט שאין לו כבוד ושם טוב מזה הרי ודאי שהוא מצד חבת הנערה מצד שהיא אשה, ואף שהיא פנויה הרי היא נדה שהיא ערוה דחיי"כ = דחייבי כריתות = שנאמר בהו הלאו ובנדה הא איכא עוד קרא בנדת טומאתה לא תקרב ואף שהוצרך קרא זה בשביל האיסור גם לבעלה מ"מ איכא ממילא עוד איסור גם לאחרים.

עוד איסור דאורייתא הא מצוי להיות דמאחר שיש לו הנאה מקרבותה של הנערה מצוי לבא מזה להרהורים ולהוציא זרע לבטלה שאף שלא מרגיש בזה תיכף אפשר שבשביל זה ירהר בלילה ויבא לידי טומאה בלילה ...

וגם צריך לידע שאיסור יחוד בזה שהוא גם עם איזה אשה חמור מיחוד עם סתם אשה כדאיתא בקידושין ...

6. שו"ת ציץ אליעזר חלק יג סימן קב

הפסקת הריון בגלל המחלה הנקראת תייסקס כאשר מאבחנים את המחלה בעובר שלשה חדשים מההריון. ...

השאלה היא, אודות הפסקת הריון בגלל המחלה הנקראת תיי - סקס, אשר אבחנתה מתגלית עוד בשלבי ההריון. המחלה היא תורשתית וסימניה המובהקים הם התפתחות לקויה של היילוד תוך שנת חייו הראשונה. הילד נעשה בשנה זו יותר ויותר מפגר בהתפתחותו הפיזית והשכלית כאחת. הוא מפתח עוורון ושתוק גופני, והתוצאה היא כיום בלי יוצא מן הכלל מוות עד גיל /ארבע/. אין כיום טפול ספציפי

למחלה זו, ופרט לסייעוד לילדים ועזרה פסיכולוגית ואחרת להורים, אין סיכוי להציל את הילד. אם כי יתכן, שאפשר להאריך את חיי הילד במספר חודשים. הטכניקה בה ניתן כיום לבצע בדיקות מעבדה אלה, אינה נותנת תוצאות לפני תום שלשה חדשי הריון. לזאת נפש בשאלתו, אם: האם לראות במחלה זו אשר תוצאותה כה חמורות וכה וודאיות, מספיק חמור בכדי לאפשר הפסקת הריון גם אחרי שלשה חדשים, או האם התקופה הזו של שלשה חדשים היא אבסולוטית ואין שום סיבה פרט לסיבה של פקוח נפש ישיר באם, אשר מאפשר הפסקת הריון אחר ג' חדשי עיבור, ע"כ.

(א) והנה אחרי העיון בדבר בכובד ראש בכל צדדי הנתונים שבבעיה האמורה, נלפענ"ד על יסוד הבירורים הנרחבים שכתבתי בדבר הפסקת הריון בספרי שו"ת צ"א חלק ט' סי' נ"א שער ג' על שלשת פרקיו הארוכים. כי שבמקרה המיוחד הזה אשר תוצאות כה חמורות בכנפיו עם המשכת ההריון והלידה, אפשר להתיר הפסקת הריון עד שבעה חדשים, ובאופן שבביצוע הפסקת ההריון לא יהא כרוך בשום סכנה לאם. משבעה חדשים והלאה הדבר כבר יותר חמור, (והחומרא בזה אז כבר הוא יותר מדעת נוטה ומסברת הכרס כביטוי של החו"י להלן באות ד'). מכיון שבמלאות ז' חדשים בא כבר הולד בהרבה מקרים לידי גמרו. ואסביר בזה את דעתי זאת בקצרה.

ברור ופשוט הדבר בהלכה, דישראל אינו נהרג על העוברין, ומלבד דעה יחידית סוברים הפוסקים שאיסור מיהא ישנו, אבל דעת הרבה מהפוסקים שהאיסור אינו אלא מדרבנן, או הוא רק משום גדר בנינו של עולם, אבל מחמת איבוד נפשות אין נדנד כלל, ומשום כך מתייר בשו"ת מהרי"ט ח"ט סי' צ"ז - צ"ט לסדר בישראלית הפלת ולד בכל היכא שהדבר נחוץ משום רפואת אמו, אפילו באין סיבה של פקו"ינ לאם (כך הוכחתי בספרי שם, שסתמיות דברי המהרי"ט מוכיחים על כך, והבאתי מעוד פוסקים שפירשו בכזאת בכוונת דבריו)....

וא"כ הגע בעצמך האם יש צורך, צער וכאב, יותר גדול מזה של נידוננו, אשר יגרם לאם בהולד לה יצור כזה, שכולו אומר יסורים ומכאובים ומיתתו בטוח במשך מספר שנים, ועיני ההורים רואות וכלות באין לאל ידם להושיע? (וברור שלא משנה ולא מפחית כלום באם הילוד הזה ילקח למוסד מיוחד ולא יתנו גישה להורים עד מותו). ומתוסף לזה פיתולי היסורים והמכאובים של היילוד בעצמו שלי"ע כל מום בו. ולכן אם יש להתיר עפ"י ההלכה הפסקת הריון בגלל צורך גדול ובגלל כאבים ויסורים, נראה שזהו המקרה הקלאסי ביותר שיש להתיר. ולא משנה באיזה צורה מתבטאים הכאבים והיסורים, גופיים, או נפשיים. ויסורים וכאבים נפשיים המה במדה מרובה הרבה יותר גדולים ויותר מכאבים מיסורים גופיים, ונתן עול ברזל על צוארך מפרש הירושלמי בפ"ד דשבת ה"ג דזה הרעיון. ובפרט בכאלה שלפנינו, שבהרבה פעמים מביאים בתוצאותיהם לידי התקפות גופניות חמורות, מרוב הצער והיגון, כהתקף לב, מרה, כליות, שגעון וכדומה. ומי ככבו' היודע ומבין זאת....

וא"כ איפוא ברור הדבר, שהפגם, הצער והבושה, והכאבים והיסורים הרוחניים והגשמיים גם יחד שבנידוננו בהוולד להורים וולד בלתי קיימא שכזה, המה לאין ערוך בהרבה מאשר בנידונו של הרב פעלים, והמה ממושכים וגלויים באין אפשרות להסתירם ובאין אפשרות להתגבר על המתח הנפשי הגדול (ורק הבושת שבנידונו הוא הרבה יותר, אבל אי משום הא בלבד נראה דלא משנה, והנימוקים האחרים מכריעים את הכף להיתר), ואם כן הדעת נותנת ללמוד משם להתיר בנידוננו אפילו לאחר ג' חדשים להריונה לא רק בבנין אב וגזירה שוה אלא אם גם מקל וחומר.

[ומה שראיתי שמביאים בשם המשך חכמה ר"פ ויקהל שכותב שההורג עובר חייב מיתה בידי שמים, וכן משו"ת צפנת פענח ח"א סי' נ"ט שכותב שהוא בגדר שפ"ד, הנה בספרי שם סופ"ג ציינתי בעצמי לדבריהם, אבל לעומת זה תמכתי יסודותי על מה שהבאתי שם לעומתם אמבואה דספרי דלא סברי כן למעשה כדיעו"ש. והמשך חכמה שם מלבד מה שלא כתב כן למעשה כי אם לשם פירושא דקרא שם וגם בלשון ויתכן. חוץ מזה נזהר בלשונו שם ולא כתב כהך לישנא דמתיאמרא /דמיתאמרא/ משמיה דחייב מיתה בידי שמים. אלא כותב בלשון וישראל נמסר מיתתו בידי שמים, ויתכן שכוונתו בזה רק שדינו נמסר בזה בידי שמים להכריע לפי המסיבות אם חייב ע"ז מיתה. ועוד זאת דכל יסודו בזה הוא כפי שציין שם על דברי התוס' בסנהד' ד' נ"ט ד"ה ליכא מידי....